DİNLER TARİHİ ARAŞTIRMALARI - V

DİNLER TARİHÇİLERİ GÖZÜYLE

TÜRKİYE'DE MİSYONERLİK

TÜRKİYE DİNLER TARİHİ DERNEĞİ YAYINLARI

TÜRKİYE DİNLER TARİHİ DERNEĞİ

Yayın No: 5

ISBN: 975 – 94505 – 5 – 0

Birinci Baskı: Kasım 2005, 700 adet

DİNLER TARİHİ ARAŞTIRMALARI-V

DİNLER TARİHÇİLERİ GÖZÜYLE

TÜRKİYE'DE MİSYONERLİK

SEMPOZYUM
(01-02 EKİM 2005 ANKARA)

YAYINA HAZIRLAYAN

Dr. ASİFE ÜNAL

ANKARA-2005

Bu kitapta yer alan makale ve tebliğlerin dil ve ilmî sorumluluğu yazarlarına aittir.

TÜRKİYE DİNLER TARİHİ DERNEĞİ (TÜDTAD)
TURKISH ASSOCIATION FOR THE HISTORY OF RELİGİONS (TAHR)
Necatibey Cad. No: 8/114 Sıhhiye/Ankara
Tel / Fax: (0 312) 231 43 53
www. tahr.org dinlertarihi1994@yahoo.com

ELAZIĞ, TUNCELİ VE BİNGÖL ÇEVRESİNDE MİSYONERLİK FAALİYETLERİ

Doç. Dr. İskender OYMAK*
ve Çalışma Ekibi**

A- Tarihçe

Misyon, Latince "missio" teriminden gelip, kelime olarak; görev, yetki anlamlarında kullanılır. Misyoner ise görevli olan kişidir. Kavram olarak Hıristiyan geleneğinde Misyoner; Resmi Kilise teşkilâtı ya da herhangi bir Hıristiyan cemaati tarafından, Hz. İsa'nın mesajını bütün insanlığa ulaştırmak amacıyla özel olarak yetiştirilen kişi anlamına gelmektedir. Söz konusu kişilerin yapmış olduğu faaliyetlere de misyonerlik adı verilir[1]. Misyonerlik, sıradan ya da rasgele bir tebliğ faaliyeti olarak algılanmamalıdır. Çünkü Hıristiyan geleneğinde Misyonerlik, belirli metotları kullanarak diğer insanların Hıristiyanlaştırılması için yapılan faaliyetleri ifade etmektedir.[2]

Hıristiyanlıkta misyonerliğin ilk referansları, İsa'ya ait çeşitli ifadelere dayandırılır[3]. İsa, mesajı için sadece Yahudileri hedeflediğini belirtir: "Ben yalnız İsrail halkının kaybolmuş koyunlarına gönderildim."[4] Ayrıca "İsa, on ikileri şu buyrukla halkın arasına gönderdi: 'diğer uluslara ait yerlere gitmeyin. Samiriyelilere ait kentlerin de hiç birine uğramayın. Bunun yerine İsrail halkının kaybolmuş koyunlarına gidin. Gittiğiniz her yerde göklerin egemenliğinin yaklaştığını duyurun."[5] İncil'e göre çarmıha gerilmesinden üç gün sonra dirilen İsa, Celile'de dağda on bir Havarisi ile bir araya gelmiştir. Burada "İsa yanlarına gelip kendilerine şunları söyledi: 'Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi. Bu nedenle gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin, onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruhun adıyla vaftiz edin. Size buyurduğum her şeyi onlara öğretin. İşte ben, dünyanın sonuna dek her an sizinle birlikteyim'."[6]

Hıristiyan Misyonerler, Misyonerlik faaliyetleri konusunda Aziz Pavlus'un şu sözlerini de kendileri için esas almışlardır. "Ben özgürüm, kimsenin kölesi değilim.

* Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Öğretim Üyesi.
** Yrd. Doç. Dr. Davud KILIÇ, Yrd. Doç. Dr. Sami KILIÇ, Dr. Ramazan IŞIK. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Öğretim Üyeleri

[1] Şaban Kuzgun, "Misyonerlik ve Hıristiyan Misyonerliğinin Doğuşu" Erciyes Ün. İlahiyat Fak. Derg, I, Kayseri 1983, 59; Mehmet Aydın, "Misyonerlik Faaliyetleri ve Türkiye" Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri, Ankara 1996, 7-8 vd.; Şinasi Gündüz, M. Aydın, Misyonerlik, İstanbul 2002, 13.
[2] İslâm'da tebliğ ise, Müslümanların benimsediği dini öğretilerin, öteki olarak ifade edilen başka insanlara sadece duyurulmasıdır. Burada herhangi bir zorlama veya kandırma söz konusu değildir. Evrensel mesajlar taşıyan her inanç sistemi, öğretilerini bütün insanlara yayma isteğine sahiptir ve bunu dinî bir vazife olarak addetmektedir. [Bkz., Kuzgun, a.g.m., 65; Ş. Gündüz, M. Aydın, a.g.e, 16-17.] Maide suresi 67. ayette, tebliğin temel amacı; İslâm'ın esaslarını insanlara duyurulması şeklinde belirtilmiştir. Başka birçok Ayette de Peygamberin görevinin sadece tebliğ olduğu vurgulanmıştır. [Bkz., Kur'an, 3/20, 128; 4/84; 5/67, 92, 99, 6/34-35, 107, 157; 9/129; 10/42-43, 99; 13/40; 16/82...] Bu sebeple tebliğ, misyonerlikle karıştırılmamalıdır.
[3] Geniş bilgi için bkz: Ş. Gündüz, M. Aydın, a.g.e, 22-23.
[4] Matta 15/24.
[5] Matta 10/5-7.
[6] Matta, 28/18-20.

Ama daha çok kişi kazanayım diye herkesin kölesi oldum. Yahudileri kazanmak için Yahudilere Yahudi gibi davrandım. Kendim kutsal Yasa'nın denetimi altında olmadığım halde, Yasa altında olanları kazanmak için onlara Yasa altındaymışım gibi davrandım. Tanrının Yasa'sına sahip olmayan biri değilim, Mesih'in Yasası altındayım. Buna karşın, Yasa'ya sahip olmayanları kazanmak için Yasa'ya sahip değilmişim gibi davrandım. Güçsüzleri kazanmak için onlarla güçsüz oldum. Ne yapıp yapıp bazılarını kurtarmak için herkesle her şey oldum. Bunların hepsini müjdeye payım olsun diye müjdenin uğruna yapıyorum."[7] Yine Pavlus "Müjdeyi yapıyorum diye övünmeye hakkım yok. Çünkü bunu yapmakla yükümlüyüm. Müjdeyi yapmazsam vay halime" demektedir.[8] Pavlus'un burada belirttiği metotlar misyonerler için asırlardır vazgeçilmez yöntemler olagelmiştir. Aynı zamanda Pavlus, Hıristiyan dünyasının İsa'dan sonra en önemli şahsiyetidir. O, kendilerine göre bir resuldür.

Ortaçağda İslâm ülkelerine yönelik ilk ciddi misyonerlik girişimi, 1299-1306 yıllarında Raymund Lull'un, Tunus'ta yaptığı misyon gezisi ile sistematik olarak başlamıştır.[9]

Batı devletlerinin sömürge hareketlerine paralel olarak gerek Katolik gerekse Protestan Misyoner teşkilâtları başta Ortadoğu, Ön Asya, Orta Asya ve Uzakdoğu'nun Hindistan, Endonezya ve Malezya gibi Müslümanların yoğun yaşadığı bölgelerde Hıristiyanlığı yayma çabası göstermişlerdir. Bu amaçla Amerika ve Avrupa'da binlerce misyon merkezi oluşturulmuştur. Örneğin 1893'te yalnız ABD merkezli Birleşik Presbiteryen Kilisesine bağlı misyoner teşkilâtlarının sayısı 816'dır[10].

Osmanlının XIX. yüzyılda ekonomik, siyasal ve askeri yönden zayıflamasına paralel olarak Avrupa devletlerine tanınan imtiyazlar, bu devletler tarafından himaye edilen misyoner örgütler için önemli bir fırsat olmuştur. ABD ve İngiltere'nin himayesinde olan misyoner örgütleri, Anadolu'nun çeşitli vilayetlerinde açtıkları okulları üs edinerek, Hıristiyanlığı yaymaya çalışmışlardır.[11] Hatta Amerikalı Misyoner

---

[7] I. Korintoslulara Mektubu 9/19-23.

[8] I. Korintoslulara Mektubu 9/16.

[9] Kilise, İslâm'a karşı mücadele kapsamında İslâm inancının öğretilmesinin önemine binaen 1311-1312'de yapılan Viyana Konsilinde Hıristiyan Batı Üniversitelerinde Arapça Dili ve İslâm Kültürü okutan kürsüler kurulması kararı almıştır. Bkz., Francıs Dvornık, . Hıristiyan Genel Konsilleri ve II. Vatikan, (nşr. Mehmet Aydın), Konya 1991, 35-36.

[10] Ş. Güngüz, M. Aydın, a.g.e, 35-36.

[11] 1840'dan itibaren Anadolu'da Amerikalı misyoner gruplar tarafından açılan ve kısa bir sürede sayısı oldukça artan okulların Müslümanlar üzerinde yaptıkları tahribat oldukça fazladır. Anadolu'daki azınlık grupların teşkilâtlanmaları ve çeşitli isyanlara sebep olmaları bu misyoner teşkilâtları tarafından sağlanmıştır. [Bkz., E. Açıkses, "Osmanlı Devletindeki Misyonerlik Faaliyetleri ile İlgili Değerlendirme", Osmanlı II, Ankara 1999, 21-30.] Sadece Amerikan Misyonunun Anadolu'da açmış olduğu okullar ve öğrenci sayıları misyonerlerin yaptığı tahribatı daha iyi göstermektedir. 1840 da hazırlık aşamasında olan Protestan misyonerler 1870'e geldiklerinde 33 okulda 880 öğrenciyi toplamayı başarmışlardır. [Bkz., Uygur Kocabaşoğlu, "XIX. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Amerikan Okulları" Osmanlı V, Ankara 1999, 343.] Yine 1870-1900 yılları arasında 30 yıllık bir sürede 233 okul ve 17776 öğrenci sayısına ulaşmıştır. [Bkz., U. Kocabaşoğlu, "Amerikan Okulları..." 344.] Bu dönem kendileri tarafından bir nevi hasat dönemi olarak nitelendirilmektedir. Çünkü XIX. yüzyılda Amerikan misyonerlik faaliyetleri a- Hazırlık dönemi (1820-1839), b-Yerleşme Dönemi (1840-1870), c-Hasat Dönemi (1870-1900) olarak üç kısımda değerlendirilmektedir. Bkz., Ömer Turan, "Osmanlı'dan Cumhuriyete Türkiye'de Protestan Misyonerlik Faaliyetleri", Osmanlı II, Ankara 1999, 205.

Edward F. Carey, Doğu Türkiye misyonunun (Harput) İncil vaazı çalışmalarıyla bu görevi başardığını belirtmektedir[12]. Söz konusu misyonerlik faaliyetlerinin desteklenmesi için ABD, Anadolu'nun önemli yerleşim birimlerinde Konsolosluklar açmıştır. Bu çerçevede Elazığ'da 1901'de açılan Amerikan konsolosluğu, her yıl Harput'tan Amerika'ya, yoğun bir şekilde göç olaylarını organize etmiştir. Harput Protestan Ermeni Kilisesi Birliği de bu organizasyonun içindedir. Sadece bir yılda Harput'tan Amerika'ya göç eden kişi sayısı, 3 bini bulmuştur[13]. İngiliz diplomasisini arkasına alan Amerikan Board'a bağlı misyonerler, Harput'un da aralarında bulunduğu birçok Anadolu vilayetinde Ermeni Kilisesinin reformasyonu için misyonerlerine görev vermiştir[14].

Elazığ bölge olarak son iki yüz yıldır misyonerlik faaliyetleri noktasında seçilmiş önemli merkezlerden biridir. Amerikan Misyonerlerinin, Anadolu'daki üç misyon merkezinden birisi Harput'ta kurulmuştur. Doğu misyon merkezi olarak isimlendirilen bu merkezin çalışma sahası Malatya, Bitlis, Van, Erzurum, Diyarbakır ve Mardin bölgeleridir[15]. Harput'ta ilahiyat okulu açılmak suretiyle ile burası önemli bir misyoner eğitim merkezi haline getirilmiştir. Ermeni koleji olarak bilinen bu okulun eğitim dili Ermenice'dir ve Amerikan Misyon heyetinin idaresindedir. Kolejin ismi daha sonra Fırat koleji olarak değiştirilmiştir. Kolejin amacı, yönetmeliğinin 2. maddesinde, "bütün sahalar için zeki Hıristiyan liderler yetiştirerek, değişik ırklardan oluşan kitlelere Hıristiyan medeniyetinin kutsiyetini ulaştırma..." şeklinde belirtilmiştir[16].

Birinci dünya savaşına kadar istilacı güçlerin tahrik ve kışkırtmaları ile isyan eden ya da onlarla işbirliği yapan Hıristiyan azınlıklar ile Müslümanlar arasında ciddî sorunlar yaşanmıştır. Bu eylemlerin baş aktörleri misyonerler olmuştur[17]. Ancak emelleri kursaklarında kalan emperyalist güçler, Milli mücadele ile Anadolu'yu terk etmek zorunda kalmışlardır. İşlettikleri okulların çoğu kapatılmış. Cumhuriyetin ilânı ile Anadolu'da aktif olan misyoner okullarından bazıları zamanla kendiliğinden bir kısmı da Bursa Amerikan Kız Kolejinde olduğu gibi -kızlardan üçünün Hıristiyan olduğu haberlerinin yayılması üzerine- bizzat Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifi ile kapatılmıştır.

B-Günümüzde Bölgede Yürütülen Misyonerlik Faaliyetleri ve Çalışma Metotları

Araştırma konumuz, günümüzde Elazığ, Tunceli ve Bingöl yöresinde yürütülen misyonerlik faaliyetleridir. Bu çerçevede sırasıyla bu illerde yaptığımız alan çalışmalarında tespit ettiğimiz misyonerlik faaliyetlerini, misyonerlerin çalışma metotlarını, hedef kitlelerini ve etki boyutunu incelemeye çalışacağız.

---

12 Erdal Açıkses, Amerikalıların Harput'taki Misyonerlik Faaliyetleri, Ankara,2003, 86.

13 Geniş bilgi için bkz: E. Açıkses, a.g.e, 195-197.

14 Erol Güngür,Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri, İstanbul 1999,21;Ayrıca bu konuda geniş bilgi için bkz: Davut Kılıç, Osmanlı İdaresinde Ermeniler Arasındaki Dini ve Siyasi Mücadeleler,Ankara 2000, 96-126.

15 Necmettin Tozlu, Kültür ve Eğitim Tarihimizde Yabancı Okullar, Ankara 1991, 36-37; U. Kocabaşoğlu, "Amerikan Okulları...", 342.

16 N. Tozlu, a.g.e., 85.

17 Geniş bilgi için bkz: M. Halidi, Ö. Ferruh, a.g.e., 212-220; Necmettin Tozlu, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Misyoner Okulları", Osmanlı, V, 330-331.

Misyonerler genelde internet veya gazete ilânları yoluyla kendilerinden İncil ve benzeri yayın isteyen kimselerin adreslerinden oluşturdukları arşiv vasıtasıyla bölge ahalisine ulaşmaktadır. Yine aynı şekilde göndermiş oldukları kitap ve broşürler içerisindeki küçük anketlerden oluşan bilgi formları vasıtasıyla kişinin kendisi ve ailesiyle ilgili bilgilere ulaşıldığı gibi açık adresi ve diğer iletişim bilgileri de istenmektedir. Bu metot sayesinde Türkiye'nin dört bir yanında Hıristiyanlığa ilgi duyan insanlara ve bunların kişisel bilgilerine ulaşıldığı gibi böylelikle oldukça zengin bir adres arşivi de meydana getirmişlerdir. Bu insanlarla irtibata geçildikten sonra ulaşılan kişinin, kendilerine ve Hıristiyanlığa bakışına göre ilişkilerini devam ettirip ettirmeme kararını vermektedirler.

Ulaşılan kişi, gelen misyonerde iyi intiba bırakmış ve ders alacak duruma gelmişse Elazığ'daki diğer grup üyeleri ile tanıştırmak suretiyle ilk etapta bire bir ders - Alfa dersleri- alması sağlanmaktadır. Bu misyonerler de özellikle "Kayra Yayıncılık"tan neşredilen birkaç kitabın okunması ve bunun yanında "Lütuf Yayıncılık" ve "Yaşam Yayınları"ndan çıkan eserlerle okuyucular desteklemektedir. Bölgede dağıtılan kitaplar: Yeni Yaşam Yayınlarından; Kutsal Kitap Dersleri, Gerçek Barışı Keşfedin, Tanrı Öğretisi, Kutsal Kitap Yorumu, Hıristiyanlık Neden Yanlış Anlaşılıyor?, Yaşamın Anlamı Ne?, Rabbin Sofrası, Etkim Müjdecilik gibi yüze yakın yayın bulunmaktadır. Ayrıca, Mesih'in Yaşamı seri olarak Sevgi Yayınları Ankara, Marangozdan da Öte, Kaya Yayını Ankara; Mesih Kimdir serisi, İşte Kurtuluşun Hazır, Tevrat ve İncilin Değişmezliği gibi kitaplar ise Almanya, İsviçre gibi Avrupa kaynaklı yayınlardır.

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, Şerif Bayrak adlı öğrencinin yapmış olduğu "İnternet Siteleri ve Misyonerlik Faaliyetleri" adlı tez de, Türkiye'deki Müslümanların Internet'ten yani sanal âlemden nasıl kuşatma altına alındığını ortaya koymuştur. Bu araştırmaya göre Amerika'dan, Kore'den Türkiye'ye yönelik misyonerlik faaliyetlerinde bulunan 178 civarında internet sitesi tespit edilmiştir[18]. Ayrıca bu siteler konuya ilgili şahıslarla e-mail yoluyla da irtibatlarını sürdürmektedir. Yine misyonerlerin cep telefonlarına mesaj atmak suretiyle de insanları kiliseye davet ettikleri bilinmektedir[19].

Misyonerlerin bölgede kendilerine adam kazandırma yöntemlerinden bir diğeri de, küçük kartvizitler halinde bastırılmış el ilânlarıdır. Bu ilânlarda; "Bölgenizde yeni faaliyete geçen Merkezi Amerika'da bulunan uluslar arası bir şirkette dolgun ücretli iş, kariyer ve yurtdışı imkânı verecekleri" beyan edilmektedir. Ayrıca bahsedilen bu kartlarda başvuru şartları sıralanarak, randevu için cep teflonu numaraları verilmiştir.

Yine Araştırma alanımızda misyonerlerin çalışma metotları olarak, öncelikle muhatap oldukları kişilerin sempatisini kazanmaya çalıştıklarını gözlemledik. Bu kişilerin, halkın inancı olan İslâmî konularda tartışmaya girdiklerini, ahalinin dini bilgi eksikliğinden yararlanarak gerçekleri bilmediklerini, gerçek dinin Hıristiyanlık olduğunu onlara empoze etmeye çalıştıklarını müşahede ettik. Bunlar, muhatap oldukları kişilerin bilgi ve kültür seviyelerine göre yaklaşım sergilemektedirler.

---

[18] Halka ve Olaylara Tercüman Gazetesi, 27.02.2005.

[19] Mesajda her pazar saat 13.00'de yapılacak ayinle bu kişilerin maddi ve manevi sıkıntılardan kurtulup şifa bulacakları anlatılmaktadır. 07.08.2005 tarihli Akşam Gazetesine haber olarak yansımıştır.

Misyonerler, iş ve barınma ihtiyacı olan kişilere vaatlerde bulunmaktadırlar. Eski Başpapaz olan İlker Çınar, Misyoneri, iyi bir kişi görüntüsünde, çok tecrübeli ve sabırlı; kurnaz ve iyi niyetli olmayan ve işini çok iyi yapan bir bozguncu olarak tanımlamaktadır[20]. Devlet memuru olan bir kişi, Diyarbakır'dan gelirken minibüste yanında oturan ve ellerinde İncil bulunan iki misyonerle sohbet ettiğini, bunların kendileri ile görüşmek istediklerini söylemesi üzerine ilgi duymadığını söylemiş ancak onlar ne iş yaptığını sorunca memur olduğunu belirtmiş. Bunun üzerine onlardan: "daha iyi bir iş ve daha iyi bir gelir sahibi olmak istemez misin" şeklinde bir teklif olmuş, kendisi de "yok ben böyle kalmaya razıyım" cevabını vererek ilgi göstermemiştir. Bu tür teklifler, kendi din ve kültürüne ilgisiz olan ve misyonerlerin gerçek amaçlarını da bilmeyen kimseler tarafından ilgi görmekte ve bu insanlar onlar tarafından istihbarat amaçlı kullanılmaktadır. Yine Malatya'da onlarla irtibatlı olan bir genç, Misyonerlerin çok profesyonel çalıştıklarını, Hıristiyanlaştırdıkları Müslüman gençleri bilgi toplama amaçlı kullandıklarını ve yabancı uyruklu iki misyonerin sık sık yurt dışına (İngiltere, Amerika) gittiklerini ifade etmektedir. Aynı kişi; misyonerlerin, kendisinin Alevi olduğunu bilmeleri sebebiyle, Aleviliğin İslâm'ın dışında bir yaşam tarzı olduğunu ve Hıristiyanlıktan izler taşıdığını anlatarak kendisini kazanamaya çalıştıklarını anlatmaktadır. Ayrıca kendisine maddi vaatlerde bulunduklarını ancak bu vaatlerde acele etmemesini istediklerini ifade etmektedir.

Daha sonraki aşamada da kendisinin bire bir dersler aldığını ve bu derslerden ilkine Alfa dersleri dediklerini (tanıma ve güvenme), Alfa derslerini dört ders olarak yaptıklarını söylemektedir. İkinci aşama da ise yine dört ders olduğunu, bu derslerde amacın ise kişiyi Hıristiyanlığa hazırlama, yavaş yavaş dua ve ayinlere katmak söz konusu olduğunu belirtmektedir. Bundan sonraki aşamalarda sık sık piknik ve geziler ile kilisenin diğer üyeleri ile kaynaşmanın sağlanmaya çalışıldığı, bu manada Elazığ yöresinden çevre illere (Malatya, Diyarbakır, Tunceli, Bingöl, Adıyaman-Nemrut) günü birlik geziler düzenlendiğini ifade etmektedir.

Yine çalışma metodu olarak Misyonerler, diyalog kurdukları Müslüman kişileri ikna etmeye çalışırken İslâm ve İslâm'ın değerlerini tartışmakta ve Hıristiyanlığın değerlerinin daha sağlam delillere dayandığını anlatmaktadırlar. Bu çerçevede Hz. Peygamberin peygamber olmadığı, Kuran'ın ilahî bir kitap olmadığı gibi saçma fikirlerle İslâm hakkında da fazla bilgisi olmayan kişilerin zihinlerini bulandırarak ve psikolojik baskı altına alarak Hıristiyanlığa çekmeye çalışmaktadırlar. Misyonerler geçmişte de, Peygamber ve Kur'an gibi İslâm'ın temel değerlerine dil uzattıkları[21] gibi günümüzde de bu metodu da devam ettirmektedir.

1- Elazığ

Elazığ merkez 250534 olmak üzere ilçe ve köyler dâhil toplam 520543 nüfusa sahiptir. Merkez ile beraber 11 ilçeden oluşmaktadır. İl merkezinde 110, merkeze bağlı belde ve köylerde 186 cami bulunmaktadır. İlçeler dâhil toplam cami sayısı 700 civarındadır. İlde üç tane cem evi bulunmaktadır. İl nüfusunun %80 kadarını Sünniler,

---

[20] İlker Çınar, Şifre Çözüldü, İstanbul 2005, 40.

[21] Geniş bilgi için bkz: Mustafa Halidi, Ömer Ferruh, İslâm Ülkelerinde Misyonerlik ve Emperyalizm, İstanbul 1998, 38-41.

%20 kadarını da Aleviler oluşturmaktadır. Ayrıca Elazığ merkezde faal durumda bir adet Ermeni ve Süryanilerin devam ettiği 35-40 kadar ailenin mensubu bulunduğu Süryani kilise de vardır. Yine resmî olarak yeni açılan diğer bir kilise de Harput'ta bulunan Meryem Ana kilisesidir. Bu kilise M.S. IV yüzyılda yapılmış Süryani Kilisesidir. Harabe halinde iken 2000 yılında Belediye ve bazı vakıflar tarafından restore edilerek ibadete açılmıştır. Noel ve Paskalya gibi dini bayramlarda bu kilisede ayinler yapılmakta ve diğer zamanlar kapalı tutulmaktadır.

Son yıllarda, Elazığ genelinde misyoner faaliyetlerinin sürekli bir gelişim içerisinde olduğu gözükmektedir. Elazığ sınırları içerisindeki misyonerlik faaliyetleri, Malatya ve Diyarbakır merkezli yönlendirilmektedir. İl genelinde, Malatya merkezde bulunan beş kişilik çalışma grubunun -Martin Delange (Güney Afrikalı), Engels (Engin, İngiliz), Necati, Hüseyin ve Şükrü- faaliyetleri son zamanlarda yoğunluk kazanmıştır. Kendi aralarında görev dağılımı yapan grup üyeleri, bölgedeki misyonerlik faaliyetlerini organize etmektedir. Elazığ ile beraber Tunceli'deki faaliyetleri de bunlar yürütmektedir. Bunlar, merkezi Mersinde bulunan Kayra Yayın evinin Malatya'daki şubesini açarak, Kayra Yayıncılık olarak misyonerlik faaliyeti yapmaktadır. Bu Yayın evi, Elazığ'da hastane caddesinde bulunan Jiyan Kitabevi ile irtibatlı çalışmaktadır. Elazığ'da dağıtılan İncil ve diğer kitapçıklar buradan organize edilmektedir. Ayrıca Diyarbakır'da ikamet eden Güney Kore'li bir bayan misyoner de sık sık Elazığ'a gelmektedir. Bazı Hıristiyan misyonerler, daha iyi kamufle olmak ve halka sempatik görünmek için Müslüman ismi kullanma yoluna gitmektedir. Nitekim Malatya'da bulunan İngiliz uyruklu Engels de Engin ismini kullanmaktadır.

Elazığ'a gelen misyonerler, ilk zamanlarda genelde pastane ve kafe gibi yerlerde sohbet toplantılarıyla faaliyetlerini sürdürmekteydi. Daha sonraları Elazığ merkez Yeni Mahallede bir tane ev kilisesi, çarşı çevresinde de bir tane apartman dairesi kilise olarak kullanılmaya başlandı. Bu dairede iki tane de üniversite öğrencisi ikamet etmektedir. Bu kiliseler için resmî izin alınmamıştır. Zaten kiraladıkları evleri çok amaçlı kullanmaktadırlar. Elazığ ve çevresinde resmî izin alınarak açılan ev kilisesi bulunmamaktadır. Malatya'dan gelen misyonerler, bazen haftada bir bazen de iki haftada bir ders yapmaktadır.

2003 yılı yaz sezonunda Sivrice Gölü kenarında bulunan bir kamu kurumuna ait yazlık tesislerde Misyonerler, 20 gün süreyle yaklaşık 70-80 kişinin katılımıyla bir kamp yapmışlardır. Aslında bu kampların daha önce de zaman zaman yapıldığı ancak deşifre olmadıkları belirtilmektedir. Yine 13.08.2004'de Malatyalı Hüseyin Y. isimli misyonerin öncülüğünde 20-25 kişilik çoğunluğu Güney Kore'li gençlerden oluşan grup, Elazığ postanesinin önünde bir süre ilahiler söyleyerek gelen geçenlere ellerindeki poşetlerden İncil ve Hıristiyanlığı anlatan kitapçıklar dağıtmıştır. Bunlar etrafındaki kişilere de "Kore Kültürü"nü anlatmaya geldiklerini söylemişlerdir. Daha da önemlisi bu gruplar zaman zaman bölgede yaşayan ahalinin etnik yapısına göre Kürtçe veya Zazaca yazılmış İnciller dağıtmaktadır.

Elazığ merkez ve ilçelerinde son beş yılda resmî olarak din değiştiren bazı kişilere rastlanmıştır. Bunlar beş kişi olup Hıristiyanlığı kabul etmişlerdir. Ayrıca bir kişi de 2003 yılında nüfusuna dinsiz yazdırmıştır. Bu şahıs Diyarbakır Ergani Nüfusuna kayıtlıdır. Hıristiyanlığı seçenlerden biri de Karakoçan nüfusuna kayıtlıdır. Nüfusta

görevli yetkililer, aslında bu yıl 7-8 kişinin din hanesine Hıristiyanlık yazdırması için başvurduğunu ancak bunlardan ihtida belgesi istemek suretiyle gelenleri caydırmaya çalıştıklarını beyan etmişlerdir. Yine Elazığ Nüfus'unda görevli memurlarca din değiştirmek için gelenlerin çok agresif davrandıkları, ruhsal bozukluk içinde oldukları ve özellikle bürokratik işlemler dahil her şeyden şikayetçi oldukları gözlenmiştir.

2005 yılında din hanesine Hıristiyan yazdıran 1975 Elazığ Merkez Sünköyü doğumlu Uğur Yüksel isimli şahıs, yüksek okul mezunu olup, İhtida belgesini Diyarbakır kilisesinden almıştır. Belgeyi de Ahmet Güvener isminde bir Papaz düzenlemiştir. Söz konusu şahıs, Kayra Yayıncılığın Malatya şubesinde satış müdürü olarak çalışmaktadır. Malatya'da bulunan misyoner grup her yıl değişik dönemlerde Elazığ ve çevresine piknik gezileri düzenlemektedirler. Yine 2004 yılı Ekim ayında bir grup misyoner, Elazığ postanesinin önündeki meydanda bir süre İncil dağıtmıştır.

Ancak Elazığ ve çevresinde gerçekte din değiştiren kişilerin 60-70 civarında olduğu fakat toplumsal baskıdan dolayı Nüfus cüzdanındaki din hanesine Hıristiyanlık yazdırmadıkları kendileri tarafından ifade edilmektedir. Bu durumdaki kişilerin önemli bir kısmını Alevi vatandaşlar oluşturmaktadır.

Elazığ'da bazı gençlerin Hıristiyanlığı tercih etmelerinin sebepleri arasında, Hıristiyanlıkta ibadetlerin az olduğu; İslâm'ın kendilerine bir şey kazandırmadığı; Hıristiyan ülkelerde işsizlere bile maaş verildiği; yurt dışına gitmek ve iş bulmak; yabancılarla evlilik; artık ateist olarak yaşamak istemedikleri gibi gerekçeler bulunmaktadır. Bu tür baskıya maruz kalan bir üniversite öğrencisi bize gelerek, misyonerlerin İslâm hakkında söyledikleri karşısında yetersiz kaldığını ifade ederek yardım istedi. Hatta öğrencinin ifadesine göre; Misyonerlere ait olan evde yakın zamanda ikamet etmeye başlayan bir arkadaşlarını ziyarete gittiklerini ve orada iki Güney Kore'li -Diyarbakır'dan zaman zaman geliyorlarmış- ile karşılaştıklarını ve o iki yabancı misyonerin iyi Türkçe konuştuklarını ve her birinin kendileri ile bire bir tartışmaya girdiklerini söyledi. Diğer taraftan Hıristiyan Misyonerler son yıllarda "Kitab-ı Mukaddes ve Kur'anı Kerim hakkında 100 soru" ismiyle yayınladıkları kitapla Türkiye'nin sosyo-ekonomik şartlarından yararlanmaya çalışarak Müslümanların itikatlarını sarsma çabası içerisindeler.

2- Tunceli

Tunceli, nüfus yapısı itibarıyla Alevi vatandaşlarımızın yoğun olduğu bir yerdir. Tunceli merkez nüfusu 24449 olup ilçe ve köyler dâhil toplam nüfus 86268'dir. Merkez ilçe ile beraber 8 ilçeden oluşmaktadır. İl merkezinde yaşayan nüfusun önemli bir kısmı devlet memurlarıdır. Tunceli il merkezinde üç, ilçe ve köylerde 68 olmak üzere toplam 71 cami bulunmaktadır. İl merkezinde büyük bir cem evi vardır. İl ve ilçelerde izin alınarak açılmış kilise veya ev kilisesi de bulunmamaktadır.

Tunceli yöresi de misyonerler tarafından ilgi duyulan önemli bölgelerden biridir. Ancak zaman zaman ulusal basında yansıtıldığı gibi[22] bölgede misyoner faaliyetleri çok fazla etkili olamamaktadır. Bölgede kendileri ile görüştüğümüz Alevi Dedeleri de, misyonerlerin gençleri hedef almalarından rahatsız olduklarını ifade etmişlerdir. Hatta

---

[22] 01.10.2004 tarihli Zaman Gazetesinde "Tunceli'de birçok Alevi'nin Hıristiyanlığa geçtiği" şeklindeki haber.

Cem evinde görüştüğümüz Dede, Mahmut Doğanoğlu: "Alevi ve Sünniler olarak Müslüman kardeşler olduklarını, kardeşler arasında zaman zaman kavga olabileceğini, iki kardeşin kavgasına yabancıların müdahale etmelerine fırsat vermeyeceklerini" belirterek, basın ve medyada kendileri ile ilgili çıkan abartılı haberlerden rahatsızlık duyduklarını söylemişleridir. Misyonerler, halkın hassasiyetini bildikleri için bu güne kadar il merkezinde açıkta İncil dağıtma cesaretini gösterememiştir. Ulusal basına da yansıyan İncil dağıtma girişimi olmuş, ancak bunun da gece veya sabah erken saatlerde evlerin kapılarına gizlice bırakılmak suretiyle gerçekleştiğini yöre halkı özellikle vurgulamaktadır. Tunceli yöresine genellikle misyonerlerin, Malatya ve Diyarbakır'dan geldikleri ve bunların çoğunun Güney Kore kökenli oldukları ifade edildi. Ayrıca bu yaz, Güney Afrika'dan bir misyonerin Tuncelili Güney Afrika'da çalışan bir aile ile beraber geldiği belirtildi. Hatta Güney Afrikalı Misyonerin çarşıda beraber geldiği kişinin aracılığı ile bazı kişilere İncil dağıttığı ifade edildi. Ayrıca bu yaz sezonunda üç dört kişilik grup olarak birkaç misyonerin geldiğini ve bu gruplardan bir tanesinin otelde kaldığı sıralarda bir gece evlerin kapılarına İncil ve Hıristiyanlığı tanıtıcı kitapçık ve broşürlerin poşetler içinde bırakıldığı söylenmektedir. Bunu kimlerin yaptığı tespit edilememiştir.

Yaptığımız saha araştırmasında Tunceli'nin, zaman zaman Güney Kore'li misyonerler tarafından ziyaret edildiği tespit edilmiştir. Genellikle il merkezinde otellerde kalmak suretiyle günü birlik olarak başta Mazgirt olmak üzere Ovacık, Pertek ve Pülümür gibi ilçelere gidip geldikleri ve oralarda çeşitli şekillerde irtibat sağladıkları ve sempatizan olarak tespit ettikleri kişilerle görüştükleri bilinmektedir. Ancak bunların sayısı oldukça sınırlıdır.

Tunceli merkez ve ilçelerde resmî veya gayri resmî ibadete açılmış kilise bulunmamaktadır. Yine il merkezinde Nüfus Müdürlüğüne dilekçe ile başvurarak kimliğindeki din hanesini değiştiren kimse de bulunmamaktadır. Ancak Mazgirt ilçesinde 1998 den başlamak üzere 2004 yılına kadar 10 kişi din hanelerine Hıristiyanlık yazdırmıştır. Bunlar da bir aileden iki kardeş, yine bir aileden üç kardeş ve birinin eşi olmak üzere sınırlı sayıda aileler arasında gerçekleşmiştir. Bir kişi de evlilik amacıyla din değiştirmiştir. Yine Ovacık ilçesinde bir kişi evlilik amacıyla din değiştirmiştir. Pertek ilçesinde de bir kişi din hanesine, kendi isteği üzerine İslâm yerine Hıristiyanlık yazdırmıştır.

Alevi dedeleri, Tunceli yöresinde bazı gençlerin haç taktıklarını ancak bu davranışın daha çok yurt dışında çalışan vatandaşların çocuklarının yaz tatillerinde gelmesi sonucu ildeki gençlerin de onlara özentiden taktıkları ve kendilerinin de bundan rahatsız olduklarını ve müdahale ettiklerini belirttiler.

İki ay önce gelen Güney Kore'li gruba Müftülükte çalışan bir şube müdürü, grubu kontrol altında tutmak için rehberlik etmiştir. Gruptan biri, Nazimiye ilçesinde Hıristiyan Mabedi olup olmadığını sormuş ve bazı yakın ilçelere gitmişlerdir. Atpazarı beldesine gittiklerinde orada da köy imamı rehberlik etmiş ve orada kalmak istemişler ancak kalmalarına güvenlik güçleri müsaade etmemiş ve merkeze dönmüşlerdir. İki erkek ve iki bayandan oluşan bu grup -bunlardan bir erkek Ankara'da Üniversitede okuduğunu söylemiş, Türkçe biliyor- bir hafta kadar Tunceli'de kaldıktan sonra Kayseri'ye bilet alıp gitmişlerdir. Müftülükte görevli kişi onları gitmelerine yakın eve

yemeğe aldığını ve onların da çocuklarına, çocukların gönlünü alacak türden oyuncakları verdiklerini söyledi. Yine bu yıl başka bir grubun da bir süre Tunceli'de kaldığı, şehrin bazı noktalarında gitar çaldıkları ve özellikle çocukların ilgisini çekmeye çalıştıkları ifade edildi.

3- Bingöl

Bingöl, Elazığ'ın doğusunda yer alan bir ilimizdir. Bingöl'ün merkezle beraber sekiz ilçesi bulunmaktadır. Bingöl merkez nüfusu 67022 olup, ilçe ve köylerle beraber toplam nüfusu 234790'dır. Bingöl merkez nüfusu çoğunlukla Şafi mezhebi mensuplarından oluşmaktadır. Bingöl'de Alevi nüfus azdır. Alevi nüfusun yoğun olduğu ilçeler Adaklı, Yedisu, Yayladere ve Kığı ilçeleridir. İl merkezinde 31, ilçe ve köylerde 435 olmak üzere toplam 466 ibadete açık cami bulunmaktadır. İl ve ilçelerde cem evi de yoktur. Ancak Yayladere ilçesinde bir zatın mezarının olduğu yerde cem evi niteliğinde bir yapı bulunmaktadır. Alevi vatandaşlar burada bazı etkinlikler düzenlemektedir.

Bingöl merkez ve ilçelerde resmi olarak din değiştiren kimse bulunmamaktadır. Mabet olarak da daha önce bir ev kilisesinin olduğu ancak yöre halkının tepkisi üzerine kapatıldığı ifade edilmiştir. Din değiştiren bir vatandaşla yaptığımız görüşmede, kendisinin evinde ibadet ettiklerini ve aynı zamanda kullandıkları evin bir kilise vazifesi gördüğünü fakat resmi olarak açılmış kilise veya ev kilisesi bulunmadığını söylemiştir.

Bingöl halkı da misyonerlik konusunda hassas davranmaktadır. Alan araştırmasında elde ettiğimiz bilgilere göre; Temmuz 2005'te 8-10 kişiden oluşan Güney Kore'li bir grup şehir merkezinde İncil dağıtımı girişiminde bulunmuşlar. Ancak halkın sert tepkisi üzerine Emniyete sığınmak zorunda kalmışlardır. Emniyet yetkilisinin ifadesine göre, kendileri için güvenliği sağlayabileceklerini ve istiyorlarsa bir otele yerleştirebileceklerini söylemesine rağmen şehirde kalmak istemediklerini söylemişler. Böylece grup gecelemeden şehri terk etmek zorunda kalmıştır. Bunun dışında geçen sene yaz aylarında Yayladere ilçesinde İncil dağıtımı yapılmıştır.

İl genelinde yaptığımız araştırmalara göre, misyonerlerin etkisinde kalan ve Hıristiyan sempatizanı diyebileceğimiz kişi sayısı 50-60 civarındadır. Ancak bilgisine başvurduğumuz bir Hıristiyan, 100-150 civarında Hıristiyanlığa sempati duyan insanın olduğunu, bunların da çevre ve aile baskısından dolayı kendilerini açığa vurmak istemediklerini söylemiştir. Söz konusu şahıs Hıristiyanlığı 1995 yılında gazete ilânlarında gördüğü ve istediği İncil ile tanıdığını söylemektedir. Bingöl'de örgü işi ile uğraşan ve Alevi olan İsmet G. isimli bu şahıs, daha önce 35 yaşına kadar ateist olduğunu İncili tanıyarak imanlı olduğunu ve kendisini mutlu hissettiğini belirtmektedir. Eşi ve iki çocuğu ile beraber Hıristiyan olduklarını ve Diyarbakır'da vaftiz olduğunu ancak toplumsal baskıdan dolayı resmî olarak dinini değiştirmediğini ifade etmiştir. Hatta Hıristiyanlığı tercih etmesinden dolayı il'de hedef haline geldiğini, yakın akrabalarından bazılarının kendisi ile görüşmediklerini, kayınpederinin iki yıldır evine ayak basmadığını söylemektedir.

Yine aynı şahıs Bingöl'de Hıristiyanlığa ilgi duyan kişilerin kendisine başvurduğunu ve bir nevi onları aydınlatma ve dinî kitaplar dağıtma görevi üstlendiğini, Bingöl depremi sonrasında gıda yardımlarının yanı sıra, şehirde okul ve şahıslara

bilgisayar dağıtımında bulunduğunu belirtmektedir. Bunun yanında gerek deprem sebebiyle gerekse siyasî mülahazalarla Kiliseler Birliğinin İsviçre merkezli insanî yardım kuruluşları vasıtasıyla köy yardımlaşma derneklerine yardım dağıtıldığı bölgedeki vatandaşlar tarafından da ifade edilmektedir. Burada da açıkça görüldüğü gibi her fırsatı değerlendirmeye çalışan misyonerler birçok coğrafyada olduğu gibi Bingöl'de de doğal afetlere maruz kalan vatandaşlara yönelik çalışmalar yapmışlardır.

Bölgede yürütülen Misyonerlik faaliyetleri ve bu konuda alınması gereken tedbirler konusunda 2004 ve 2005 yılında başta Elazığ şehir merkezi ve üniversite olmak üzere çeşitli sivil toplum örgütleri tarafından organize edilen birçok konferans düzenlenmiştir. Benzer programlar Bingöl'de de Müftülüğün organizesi ile yapılmıştır. Bu faaliyetler elbette yeterli değildir. Öncelikle toplumumuzu misyonerlerin faaliyetleri, amaçları ve onlara karşı kendilerini savunacak şekilde bilgilendirmemiz gerekmektedir. Aslında öncelikli olarak nüfus cüzdanlarında İslâm kelimesi yazılı olmasına rağmen İslâm'dan haberdar olmayan vatandaşlarımızı aydınlatmamız gerekmektedir. Çünkü hüviyetinde İslâm kelimesini sildirmek isteyen bir genç; İslâm'ın kendisine bir şey vermediğini, işsiz olduğunu, Hıristiyanların ekonomik yönden kalkındıklarını, işsizlerine bile maaş verdiklerini söylemiştir. Bu gencimiz İslâm dini ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı için ister istemez geri kalmışlığın sebebi olarak İslâm'ı göstermektedir. Hâlbuki Hıristiyan olup da sefalet içinde olan toplumlar yok mu? İnsanlar iradelerini ortaya koyup çalışmadıktan sonra din ne yapabilir? İslâm çalışmayı ibadet olarak telâkki eden ve tembelliği yeren bir dindir. Ama Müslüman olarak görülmekle beraber İslâm'ın gereklerini yerine getirmeyen bir insan İslâm'dan nasıl nasiplenecektir. Aslında İslâm olup da Hıristiyanlığa geçtiğini ifade ettiğimiz insanların çoğunun İslâm ile ilgileri hiç olmamış, kendi ifadelerine göre ateistlikten Hıristiyanlığa geçmişlerdir. Bunların Alevi veya Sünni iken Hıristiyan olduğunu söylemek zordur.

Diğer bir nokta, Misyonerlik faaliyetlerinde yazılı ve görsel basının bilerek veya bilmeyerek alet oldukları bir gerçektir. Nitekim annesi İsveç asıllı bir Hıristiyan olan ve 1981 yılında da Hıristiyanlığı seçen Ergun Caner için Hürriyet Gazetesinin 22.02.2005 tarihinde manşet olarak "İmamın oğlu Hıristiyanların İlahiyat Fakültesine Dekan oldu", "Kiliseye gitti hayatı değişti" şeklinde yazması çok dikkat çekicidir. Yine son günlerde Tuğçe Kazez hakkında, "Aşkı için Hıristiyan oldu" veya "Sevgilisi için Hıristiyan oldu" (23.09.2005 Sabah Gazetesi) gibi haberler abartılarak ve günlerce manşetten verilmek suretiyle adeta insanlar özendirilmeye çalışılmıştır. Aşkları için veya İslâm'ın manevî havasından etkilenerek Müslüman olan birçok Hıristiyan bulunmaktadır. Ne hikmetse bu tür haberlere bazı basın organlarımızda hiç yer verilmemektedir. Basınımızın bu konuda daha hassas olması gerekmektedir. Ne yazık ki çocuklarımızın çiğnediği bazı sakızlardaki fallarda bile misyoner amaçlı ifadeler bulunmaktadır. Mesela; Nazar sakızında "Aşığın aşığa sesi, İsa'nın ruha nefesi, Değince gamze busesi ..." devam eden dörtlüklere rastlamak mümkündür.

Bütün bu anlatılanlar karşısında kendi insanlarımıza daha yakın ilgi ve samimiyet göstererek, birlik ve beraberliğimizi pekiştirecek davranışlar sergilemeliyiz. Tarih, ders alınması için yazılmıştır. Tarihi olaylardan ibret alınırsa tarih asla tekerrür etmez. Yakın tarihimizde emperyalist güçlerin adeta leş kargaları gibi üzerimize geldikleri günlere bir daha dönmemek için millet olarak üzerimize düşen görevleri

yerine getirmeliyiz. Emperyalist güçlerin oyunlarına gelmemeliyiz. Çünkü bizim yaşadığımız coğrafya yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin yanı sıra jeopolitik ve jeostratejik konumuyla önem arz etmektedir. Bu da emperyalist güçlerin iştahını asırlardır kabartmakta ve bu emellerini gerçekleştirmek için de her fırsatı değerlendirmektedirler. Misyonerlik faaliyetleri de bunun bir ayağını oluşturmaktadır. Burada din, amaçlarına ulaşma konusunda sadece bir araç olarak kullanılmaktadır. Asıl hedefleri sömürgeleştirmektir.

Netice olarak Misyonerlik faaliyetleri bir realite olarak ve büyük bir tehlike olarak emperyalist güçlerin desteklediği organizeli bir harekettir. Basite alınacak bir konu da değildir. Bizim için Güney Kore canlı bir örnektir. Şöyle ki, 1950'lerde burada Hıristiyan nüfus %8-10 civarındayken, günümüzde bu oran %60'lara varmıştır. Ancak konuyu çok abartarak insanlarımızı karamsarlığa itmek suretiyle de bir .fayda sağlayamayız. Misyonerlik konusunu, tarihi arka planı ve hedefleri açısından gençlerimize ve diğer fertlere her fırsatta anlatmalıyız. Böylece tehlikeye dikkat çekilerek toplum olarak tedbir alınmış olunur.